

«کاوی کنج»، تنها مدرسه طبیعت مشهد، تجربه‌های منحصر به فردی را برای کودکان رقم می‌زند

کنج کودکان

انسبیه شهرکی - همه چیز از «سفرهای آقای کرم» شروع شد؛ برنامه‌ای که چهار سال پیش برای اولین بار در مشهد به اجرا درآمد. در این سفرها، کودکان در روزهای پایانی هفته، به دامان طبیعت برده می‌شدند و با حفظ امنیت، به آنان اجازه فعالیت آزادانه داده می‌شد. سپس این ایده تکامل یافت و در شهریور ۱۳۹۲ برای نخستین بار در کشور، مدرسه طبیعت در مشهد افتتاح شد و به مرور در سایر شهرهای کشور نیز این مدرسه پایه‌گذاری شد. حالا مدرسه «کاوی کنج» در کنج خیابان آزادی ۱۰۹، در زمینی به مساحت ۸ هزار مترمربع، دنیای متفاوتی را برای کودکان فراهم آورده است؛ مدرسه‌ای که در آن نه خبری از لباس قرم دانش‌آموزی است و نه میز و نیمکت و کتاب و دفتر. کودکان سه تا دوازده ساله می‌توانند در این فضا، آزادانه به رویاهای کودکی‌شان رنگ واقعیت ببخشند و با حیواناتی مثل خرگوش و مرغ و خروس و پرند که همیشه آن‌ها را در کارتن‌ها می‌بینند، دم‌خور شوند، تجربه‌های جدید کسب کنند و حتی با تخم‌مرغ‌های تازه خانم مرغ، صبحانه‌ای مقوی برای خود آماده کنند. گفت‌وگوی ما با دکتر عبدالحسین وهاب‌زاده، ایده‌پرداز و مؤسس مدرسه طبیعت، و محسن مشارزاده، یکی از مدیران مدرسه، در همین باره صورت گرفت.

حصاری چوبی است؛ حصاری که مشخص می‌کند فضای مدرسه طبیعت از آنجا شروع می‌شود. جز بچه‌ها و تسهیگرها که بچه‌ها به آن‌ها «خاله» و «عمو» می‌گویند (افرادی که دورادور مراقب بچه‌ها هستند تا آن‌ها دچار آسیب نشوند) شخص دیگری جز با هماهنگی قبلی، اجازه رفتن به آن سوی حصار را ندارد. برای دیدن فضای مدرسه، حصار را پشت سر می‌گذاریم و از فاصله دور جست‌وخی‌های کودکان را تماشا می‌کنیم که در دنیای خود

در ختان درهم تنیده ورودی خیابان آزادی ۱۰۹ نشانه خوبی است که به‌فهمیم آدرس را درست آمده‌ایم. رنگ قدیمی در سبز زنگار به‌صدا در می‌آورد. به‌محض باز شدن در، بوی چمن و طبیعت، شامه‌مان را پر می‌کند. در اولین اتاق، تجهیزات اداری قرار گرفته است؛ جایی که امور پذیرش و ثبت‌نام در آنجا انجام می‌شود. کمی جلوتر در اتاق کوچک دیگری، چهار مادر جوان، روی کاناپه‌های سنتی نشسته‌اند. در فاصله چندمتری از این اتاق انتظار،

غرق هستند. سه کودک پنج‌شش‌ساله روی خانه درختی، اتراق کرده‌اند. چند نفر دیگر که کم‌سن‌وسال‌تر به‌نظر می‌رسند، روی تپه‌ای شنی که ۲۰ متری با خانه درختی فاصله دارد، مشغول خاک‌بازی‌اند. دخترکی هم در سمت راست، خرگوشی را در آغوش گرفته است و نوازش می‌کند. پسر بچه‌ای در گلخانه بزرگ هزار متری سمت چپ مدرسه با عمو مجتبی، در حال کاشت گل است. دخترها و پسرهای دیگر با خنده و شادی در حال بالا رفتن از طناب هستند. کودکی در اتاقی صورتی مشغول رنگ‌آمیزی دیوار است و عده‌ای هم در گوشه دنج انتهای مدرسه، مشغول خاله‌بازی هستند.

طبیعت، حواس پنج‌گانه کودکان را بیدار می‌کند

عبدالحسین وهاب‌زاده، بوم‌شناس مطرح و از چهره‌های برجسته محیط‌زیست کشور است. او برنده جایزه ملی محیط‌زیست ایران نیز شده است. سال‌ها تدریس در دانشگاه و انجام مطالعات و پژوهش‌های بنیادی، او را صاحب نظراتی کرده است که گوشه‌ای از آن‌ها را بر ایمان بیان می‌کند:

«ما در سنین کودکی به اندازه کافی به بچه‌هایمان انگیزه نمی‌دهیم. نظام آموزشی ما انگیزه و عشق و احساس و خلاقیت را در آن‌ها از بین می‌برد، این در حالی است که فرزندان مادر یک دوره طلایی به آن چیزهایی که با آن‌ها روبه‌رو می‌شوند، حساسیت‌شان می‌دهند. از پشت‌میزهای چوبی مدرسه، دانش‌آموزانی با فکر مستقل و خلاق بیرون نمی‌آیند.» وهاب‌زاده معتقد است: «گرایش ذاتی کودکان به طبیعت، در نهایت باعث می‌شود که حواس پنج‌گانه در آن‌ها شکوفا شود و توان سازگاری و هوش اجتماعی‌شان افزایش یابد. تجربه‌شان داده است افرادی که در کودکی با طبیعت مانوس بوده‌اند، در بزرگسالی موفق‌ترند، چرا که وقتی بچه‌ها با محیط اطرافشان در تعامل قرار می‌گیرند و با عناصر موجود در طبیعت درگیر می‌شوند و آن‌ها را لمس می‌کنند، رفته‌رفته استعداد هایشان رشد می‌کند.» او می‌گوید: «بچه‌ها در سن کودکی به آموزش نیاز ندارند، آن‌ها باید در این سن در طبیعت غرق شوند، اما متأسفانه اغلب خلاف این اتفاق می‌افتد. پدر و مادری را در نظر بگیرید که برای تفریح به بیرون شهر رفته‌اند. چقدر بچه را می‌ترسانند که مواظب باش لباسش خاکی نشود، مواظب باش نیفتی و... با این وضعیت، بچه چطور می‌تواند با طبیعت اطرافش ارتباط برقرار کند؟ به همین علت تاکید دارم بگویم که در مدرسه طبیعت، نه خبری از کلاس است و نه معلم و نه امر و نهی؛ چون ما قرار نیست چیزی را به بچه یاد بدهیم. او باید خودش با محیط ارتباط برقرار کند، هر طور که دوست دارد، حتی اگر آسیبی جزئی ببیند.»

بعد از کاوی کنج

۵۵ مدرسه دیگر در ایران احداث شد

محسن مشارزاده، کارشناس ارشد طراحی شهری و مدیر داخلی مدرسه کاوی کنج، است. او درباره چگونگی شکل‌گیری مدرسه و سفرهای آقای کرم بر ایمان می‌گوید که پیش از احداث مدرسه طبیعت، نقطه شروع کار بوده است: «در سفرهای آقای کرم که روزهای پایانی هفته انجام می‌شد، همراه آقای وهاب‌زاده و بچه‌ها به دل طبیعت می‌رفتیم. در این سفرها کودکان تجربه‌های ناب به‌دست می‌آوردند. حیوانات را لمس می‌کردند و آن‌طور که دلشان می‌خواست،

بازی می‌کردند. پیش از سفر، به والدینی که ما را همراهی می‌کردند، آگاهی داده بودیم که به بچه‌هایشان امر و نهی نکنند تا بچه‌ها طبیعت را درک کنند و از آن لذت ببرند. یک سال که از سفرهای آقای کرم گذشت، آقای وهاب‌زاده ایده تاسیس مدرسه طبیعت را برای نخستین بار در کشور مطرح و به عنوان ایده‌ای دانش‌بنیان، در مرکز رشد فناوری کشاورزی از آن دفاع کرد. سرانجام مدرسه طبیعت کاوی کنج شهریور ۱۳۹۲ در مرکز تحقیقات کشاورزی واقع در میدان تلویزیون، فعالیتش را آغاز کرد. بعد از تاسیس این مدرسه که با تعامل و همراهی سازمان حفاظت از محیط‌زیست صورت گرفت، با حمایت‌های شخص آقای وهاب‌زاده، ۵۵ مدرسه طبیعت دیگر در کشور راه افتاد.»

مشارزاده استقبال خانواده‌ها (به‌خصوص قشر متوسط) را از این مدرسه خوب توصیف می‌کند: «بعد از یک سال فعالیت در میدان تلویزیون، مرکز تحقیقات کشاورزی جهاد، اجازه ادامه کار کاوی کنج را در آن مکان به ما داد؛ به همین علت در سال ۹۴ دو نیکوکار به نام‌های حسین ثاقب و محمد علیان، زمین ۸ هزار مترمربعی خود را برای ساخت مدرسه طبیعت در اختیار ما گذاشتند. خود این دو خیر، در مراحل آماده‌سازی مدرسه هم کمک‌های خوبی کردند و از ما خواستند که هیچ تابلویی بر سر در مدرسه نزنیم.»

فضای کافی در اختیار کودکان گذاشته‌ایم

حالا هر روز ۴۵ کودک از ساعت ۸ تا ۱۳ در مدرسه طبیعت بازی و زندگی می‌کنند. مشارزاده در این باره می‌گوید: «برای ما کیفیت بر کمیت برتری دارد. باید هر کودک فضای کافی در اختیار داشته باشد تا آزادانه در محیط حرکت کند؛ برای همین